

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение массовых коммуникаций

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Татарские календари: становление и развитие Б3.В.10

Направление подготовки: 031300.62 - Журналистика

Профиль подготовки: Средства массовой информации (национальная журналистика)

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Автор(ы):

Зайни Р.Л.

Рецензент(ы):

Фаттахов И.Ф.

СОГЛАСОВАНО:

Заведующий(ая) кафедрой: Гарифуллин В. З.

Протокол заседания кафедры No ____ от " ____ " _____ 201__ г

Учебно-методическая комиссия Института социально-философских наук и массовых коммуникаций (отделение массовых коммуникаций):

Протокол заседания УМК No ____ от " ____ " _____ 201__ г

Регистрационный No 8685414

Казань

2014

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. (доцент) Зайни Р.Л. Кафедра татарской журналистики Отделение массовых коммуникаций , zaini@yandex.ru

1. Цели освоения дисциплины

Показать значение истоков татарской журналистики в культурном наследии прошлого, достижения в системе национального просвещения и в социально-политической, культурной жизни страны; познакомить студентов с деятельностью и литературным мастерством выдающихся авторов календарей, раскрывая закономерности развития татарской печати, освещая направление и содержание календарных изданий XX века, историю их развития как первенцов национальных СМИ.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б3.В.10 Профессиональный" основной образовательной программы 031300.62 Журналистика и относится к вариативной части. Осваивается на 4 курсе, 8 семестр.

Включена в раздел "Б3. В.10 Цикл профессиональных дисциплин" и относится к базовой (общепрофессиональной) части. Осваивается на четвертом курсе (8 семестр).

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-10 (общекультурные компетенции)	способность к социальной и профессиональной адаптации, социальной и профессиональной мобильности
ОК-15 (общекультурные компетенции)	способность использовать знания в области естественнонаучных дисциплин, базироваться на принципах научного подхода в процессе формирования своих мировоззренческих взглядов, касающихся взаимоотношений человека с окружающей средой и проблем безопасности жизнедеятельности и умение использовать естественнонаучные знания в своей социальной и профессиональной деятельности
ПК-38 (профессиональные компетенции)	знание основ организации научного исследования в сфере журналистики
ПК-43 (профессиональные компетенции)	осуществлять селекцию, редактирование, компоновку, перепакетирование и ретрансляцию информации, получаемой из Интернета или поступающей от информационных агентств, других СМИ, органов управления, служб изучения общественного мнения, РК- и рекламных агентств, аудитории

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

Историю татарских календарей, факторы, определяющие их развитие в разные периоды; ориентироваться в том, как складывались различные виды и типы татарских календарей; творчество выдающихся авторов-составителей; представлять особенности становления и развития татарских календарей как первенцев татарской печати; понимать значение и роль истории татарских календарей в системе татарской журналистики

2. должен уметь:

Ориентироваться в вопросах тематического и жанрового богатства татарской календарной литературы

3. должен владеть:

Навыками анализа современных календарей; при подготовке материалов стремиться соответствовать лучшим образцам татарской журналистики.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

Применять полученные знания на практике.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 4 зачетных(ые) единиц(ы) 144 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины экзамен в 8 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Кереш дәрес. Татар календарьлары барлыкка килүнең алшартлары.	8	1	2	0	0	
2.	Тема 2. Беренче өстәл һәм стена календарьлары.	8	2	2	0	0	
3.	Тема 3. XX гасыр башында чыккан татарча календарьлар.	8	3-6	4	4	0	коллоквиум контрольная работа
4.	Тема 4. 1841-1917 елларда чыккан календарьларның типологиясе.	8	7	2	0	0	

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
5.	Тема 5. 1841-1917 елларда чыккан календарьлардагы материалларның тематикасы. Жанрлар системасы.	8	8-9	4	0	0	устный опрос
6.	Тема 6. Совет чоры календарьлары.	8	10-12	2	4	0	домашнее задание
7.	Тема 7. Бүгенге көн календарьлары.	8	13-16	0	8	0	реферат письменная работа
	Тема . Итоговая форма контроля	8		0	0	0	экзамен
	Итого			16	16	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Кереш дәрес. Татар календарьлары барлыкка килүнең алшартлары.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Татар матбугаты барлыкка килсән өчен хезмәт иткән тарихи, иҗтимагый, сәяси, мәдәни, икътисадый сәбәпләр. XIX гасырда Россиядә цензура торышы. Татар телендә китаплар чыгару. Патша хакимиятенә китап һәм матбугат бастыру эшенә каршы килүе сәбәпләре. Казан университеты галимнәре И.И.Запольский, М.Г.Никольскийның, зыялылар К.Насыри, П.Пашино, В.Курочкин, Г.Ильяси, Ш.Әхмәров, Ә.Максуди, К.Мотыйгый, О.С.Лебедева һ.б. татарча матбугат булдыру өлкәсендәге эшчәнлеге. Газеталарны алыштырырлык чара - календарьлар чыгаруга керешү. Дөнья тарихында календарьлар тоткан урын. Төрле халыкларда календарь тарихы. Россиядә XIX-XX гасырларда рус телендәге басма календарьларның эчтәлегә.

Тема 2. Беренче өстәл һәм стена календарьлары.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Рәхмәтулла Әмирханов һәм татарларда яңа басма төре - "Горрәлек" календаре. Аның күләме һәм эчтәлегә. Татарларда 1841-1871 нче еллар аралыгында чыккан даими булмаган календарьларның эчтәлегә. Каюм Насыриның мәғрифәтчелек эшчәнлегә. 1871 нче ел өчен басылып чыккан календарьларының яңалыгы һәм төп үзенчәлегә. К.Насыриның 1871-1898 нче елларда төзеп бастырган календарьларының фәнни белемнәр таратуга һәм татар халык авыз иҗаты эсәрләрен популярлаштыруга керткән өлеше. Шинабетдин Рәхмәтуллинның мәғрифәтчелек эшчәнлегә. 1891-1901 нче еллар аралыгында чыгарга өстәл календарьларының белешмә характерында булуы. Татар телендә беренче стена календарьларының авторы Фатих Халидинең мәғрифәтчелек эшчәнлегә. Календарьларында үгет-нәсихәт бирүче хикәятләр. Татар матбугатында беренче тапкыр буларак, кулинария темасын күтәрү. Әхмәтнади Максудиниң мәғрифәтчелек эшчәнлегә. Ул төзеп бастырган календарьларда башка телдәге басмалардан күчереп алып бастырылган мәғълүматлар.

Тема 3. XX гасыр башында чыккан татарча календарьлар.

лекционное занятие (4 часа(ов)):

XX гасыр башында барлыкка килгән яңа төр басма календарьларга хас төп үзенчәлекләр. Шәрәфетдин Шаһидуллинның мәғрифәтчелек эшчәнлеге. Элеге шөһеснең татар рекламасын популярлаштыру юлында алып барган эшчәнлеге. "Заман" календарьларының эчтәлеге. Аларда фотоиллюстрацияләр куллану. Календарьда татар тормышын, татарлардан атаклы кешеләр тормышын яктырту. Минһажетдин Кадермәти һәм аның "Мәшвәрәт" календаре. Календарьның эчтәлеге. Анда яңа полиграфия мөмкинлекләрен файдалана башлау.

практическое занятие (4 часа(ов)):

Бертуган Кәримовлар, "Сәбах" кәтәпханәсе, "Милләт" кәтәпханәсе, "Кәримов, Хөсәенов һәм К" иптәшлеге тарафыннан чыгарылган календарьларына тематик һәм жанр ягыннан характеристика. С.И.Строганов календарьларының рекламаны үстерүгә керткән өлеше.

Тема 4. 1841-1917 елларда чыккан календарьларның типологиясе.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Горрәлек, календарь, тәкъвим, альманах - календарь атамалары. Календарь басмага характеристика. Календарь һәм газета-журнал кебек басма массакүләм мәгълүмат чаралары арасындагы аерма һәм охшашлыklar. Календарьларны типларга бүлү. Ел исәбе буенча - ай һәм кояш календарьлары, вакыт буенча - "мәңгелек", еллык һәм сезонлы, куллану өлкәсе буенча - дини һәм дөнъяви, мәгълүматының эчәтеле буенча - универсаль һәм махсус, максати юнәлеше буенча - фәнни, уку-өйрәтү, популяр, гамәли, реклама календарьлары, конструкцияләре буенча өстәл һәм дивари төрләргә бүленүе. 1841-1917 еллар аралыгында чыккан татар календарьларының ел исәбе буенча берьюлы ай һәм кояш календарьлары булуы. К.Насыйри. Ш.Рәхмәтуллин, Ш.Шаһидуллин, М.Кадермәтинен еллык басмалары, М.Ш.Салихов тарафыннан төзелгән 12 еллык календарь, Ф.Халидинен 25 еллык басмасы. Универсаль эчтәлектәге календарьлар (К.Насыйри, Ш.Рәхмәтуллин басмалары). Махсуслашкан эчтәлектәге календарьлар (Ш.Шаһидуллин, К.Бәширов, М.Кадермәти басмалары).

Тема 5. 1841-1917 елларда чыккан календарьлардагы материалларның тематикасы.

Жанрлар системасы.

лекционное занятие (4 часа(ов)):

1841-1917 елларда чыккан календарьлардагы материалларның тематикасы. Жанрлар системасы. Календарьлар ярдәмендә фәнни белемнәр тарату. Аларда урын алган тарих, география, астрономия, астрологиягә кагылышлы материаллар. Тарихи мәгълүматлар урнаштыру. К.Насыйриниң "Хәтердә тотарга тиешле бәгъзе вакыйгалар", "Русиянең башланганлыгы", Ш.Рәхмәтуллинның "Россия императорының нәсел вә әуладлары", "Заман" календарында "Русия патшасының нәселе" хронологияләре. Ш.Рәхмәтуллинның "Казан шәһәрәндәге вә аның кысаларындагы мәчетләр" күзәтүе, "Заман"да ел саен атаклы кешеләр турында басылып килгән мәгълүматларның эчтәлеге. К.Насыйри, К.Бәширов, Ф.С.Әль-Сатмыш, "Мөхәммәдия" мәдрәсәсе басмаларында дөнъядагы халык саны, диннәр турында статистик мәгълүматлар. К.Бәширов календарындагы "Жир йөзәндәге зуррак мәмләкәтләрнең жәғрәфияви статистикасы" фәнни-популяр мәкаләсе. "Мәшвәрәт" календарында "Сәйярәләр хакында мөхтәсар мәгълүмат" мәкаләсе. Календарьларда хәбәри жанрларның кулланылышы. К.Насыйри, К.Бәширов, Ш.Шаһидуллин басмаларында хәбәри жанрлар. Жәмгыятьтәге вакыйгаларга карата фикер белдерү максатында аналитик язмаларга мөрәжәгать итү. Тәмәке тарту, исерткеч эчүгә каршы юнәлдерелгән фәнни-популяр мәкаләләр. Халыкның милли үзаңын күтәрү максатыннан язылган мөхбирнамәләр. Материалларда ижтимагый, сәяси, әдәби, педагогик темалар. Календарьларда фотосурәтләр басылу. Фотохәбәр, фоторепортаж жанры барлыкка килү процессы. Татар галимнәре тарафыннан халык авыз ижаты өсәрләрен жыю эшчәнлеге. Календарь авторларының да бу эшкә үз өлешләрен кертүе. К.Насыйри һәм Ф.Халиди календарьларындагы сынамышлар, К.Насыйри, Ш.Рәхмәтуллин, "Шәрыкъ", "Заман" басмаларындагы мәкальләр һәм әйтемнәр, К.Насыйри басмасындагы бәет һәм риваятьләр. Бертуган Кәримовлар, "Сәбах", "Милләт" кәтәпханәләре, "Мөхәммәдия" мәдрәсәсе, Ф.Халиди басмаларында мезәкләр.

Тема 6. Совет чоры календарьлары.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Беренче совет календарлары. Аларда традицион эчтөлекнең яңа чор идеологиясе белән бәйләлектә бирелүе. Бөек Ватан сугышына кадәр чыккан календарьларның типологиясе һәм алардагы төп темалар. Бөек Ватан сугышы чоры календарьларының төп темалары. Бөек Ватан сугышы чоры календарьларында идеологик тәрбия. Сугыш һөнәренә һәм саклану чараларына өйрәтү. Туган илгә мөһәббәт, дошманга нәфрәт тәрбияләүдә халык авыз иҗаты әсәрләренә һәм милли чараларга мөрәҗәгать итү. Календарьларда әдәби әсәрләр куллануның әһәмияте.

практическое занятие (4 часа(ов)):

Сугыштан соңгы календарьларда тема төрлеләге.

Тема 7. Бүгенге көн календарьлары.

практическое занятие (8 часа(ов)):

Бүгенге чорда чыгуучы календарьларга материал туплау үзенчәлекләре. Газета һәм журнал редакцияләре каршында чыга башлаган календарьлар. Аларны эзерләүдә журналистларның катнашуы. Газета рубрикаларының календарьларда кабатлануы. Календарьга материал туплау принциплары: теманың "картаймавы", чор өчен әһәмияте, материал геройларының популярлык дәрәҗәсе; төрле ел фасылларына туры килерлек мәгълүматларның булуы (бакча эшләре, кош-корт асрау һ.б.); материалларның календарьның типологиясенә туры килүе (хатын-кызлар өчен, аш-су эзерләү буенча һ.б.); язмаларның күләме; материалларда миллилекнең чагылыш табуы.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
3.	Тема 3. XX гасыр башында чыккан татарча календарьлар.	8	3-6	подготовка к коллоквиуму	12	коллоквиум
				подготовка к контрольной работе	8	контрольная работа
5.	Тема 5. 1841-1917 елларда чыккан календарьлардагы материалларның тематикасы. Жанрлар системасы.	8	8-9	подготовка к устному опросу	10	устный опрос
6.	Тема 6. Совет чоры календарьлары.	8	10-12	подготовка домашнего задания	10	домашнее задание
7.	Тема 7. Бүгенге көн календарьлары.	8	13-16	подготовка к письменной работе	20	письменная работа
				подготовка к реферату	16	реферат
	Итого				76	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Предусмотрено использование в учебном процессе активных и интерактивных форм проведения занятий, таких как разбор конкретных ситуаций, встречи с представителями СМИ.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Кереш дәрес. Татар календарьлары барлыкка килүнең алшартлары.

Тема 2. Беренче өстәл һәм стена календарьлары.

Тема 3. XX гасыр башында чыккан татарча календарьлар.

коллоквиум , примерные вопросы:

Подготовиться к обсуждению следующих вопросов: 1. Каюм Насыринең мәғрифәтчелек эшчәнлеге. 2. К.Насыринең 1871-1898 нче елларда төзеп бастырган календарьларының фәнни белемнәр таратуга һәм татар халык авыз ижаты әсәрләрен популярлаштыруга керткән өлеше. 3. Ш.Рәхмәтуллинның мәғрифәтчелек эшчәнлеге. 1891-1901 нче еллар аралыгында чыгарга өстәл календарьлары. 4. Фатих Халидинең мәғрифәтчелек эшчәнлеге. Календарьларында үгет-нәсихәт бирүче хикәятләр. 5. Әхмәтнади Максудинең мәғрифәтчелек эшчәнлеге. Календарьларының төп эчтәлеге. 6. Татарларда 1841-1871 нче еллар аралыгында чыккан даими булмаган календарьларның эчтәлеге.

контрольная работа , примерные вопросы:

Ответить на следующие вопросы: 1. Татар календарьлары барлыкка килүнең алшартлары. 2. Татар мәғрифәтчеләренең татарча матбугат булдыру өлкәсендәге эшчәнлеге. 3. Календарьлар чыгаруға керешүнең үзенчәлекләре һәм әһәмияте. 4. Дөнья тарихында календарьлар тоткан урын. 5. Россиядә XIX-XX гасырларда рус телендәге басма календарьларның эчтәлеге. 6. Р.Әмирханов һәм "Горрәлек" календаре. Аның күләме һәм эчтәлеге.

Тема 4. 1841-1917 елларда чыккан календарьларның типологиясе.

Тема 5. 1841-1917 елларда чыккан календарьлардагы материалларның тематикасы.

Жанрлар системасы.

устный опрос , примерные вопросы:

Подготовить ответы к вопросам: 1. XX гасыр башында чыккан татарча календарьларның төп үзенчәлекләре. 2. Шәрәфетдин Шәһидуллинның мәғрифәтчелек эшчәнлеге, татар рекламасын популярлаштыру юлында алып барган эшчәнлеге. 3. "Заман" календарьларының эчтәлеге. 4. Минһажетдин Кадермәти һәм аның "Мәшвәрәт" календаре. 5. XX гасыр башы календарьларына тематик һәм жанр яғыннан характеристика. 5. С.И.Строганов календарьларының рекламаны үстерүгә керткән өлеше. 6. 1841-1917 елларда чыккан календарьларның типологиясе.

Тема 6. Совет чоры календарьлары.

домашнее задание , примерные вопросы:

Проанализировать два выпуска любого настенного календаря с 1951 по 1991 гг. При анализе обращать внимание на следующие моменты: Календарьларда хәбәри жанрларның кулланылышы, аналитик язмаларга мөрәҗғәгать итү, фотосурәتلәр басылу, фотохәбәр, фоторепортаж жанры, авторларының халык авыз ижаты әсәрләрен жыюга керткән өлеше.

Тема 7. Бүгенге көн календарьлары.

письменная работа , примерные вопросы:

Изучить и написать работу на тему: "Бүгенге чорда чыгуы календарьларга материал туплау үзенчәлекләре".

реферат , примерные темы:

Подготовить материалы и написать реферат на тему "Газета һәм журнал редакцияләре каршында чыга башлаган календарьлар".

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к экзамену:

ВОПРОСЫ К ЭКЗАМЕНУ

1. Татар календарьлары барлыкка килүнең алшартлары.
2. Татар мәғрифәтчеләренең татарча матбугат булдыру өлкәсендәге эшчәнлеге.
3. Календарьлар чыгаруға керешүнең үзенчәлекләре һәм әһәмияте.
4. Дөнья тарихында календарьлар тоткан урын.

5. Россиядә XIX-XX гасырларда рус телендәге басма календарьларның эчтәлегә.
6. Р.Әмирханов һәм "Горрәлек" календаре. Аның күләме һәм эчтәлегә.
7. Татарларда 1841-1871 нче еллар аралыгында чыккан даими булмаган календарьларның эчтәлегә.
8. Каюм Насыйринның мәгърифәтчелек эшчәнлегә.
9. К.Насыйринның 1871-1898 нче елларда төзеп бастырган календарьларының фәнни белемнәр таратуга һәм татар халык авыз ижаты әсәрләрен популярлаштыруга керткән өлеше.
10. Ш.Рәхмәтуллинның мәгърифәтчелек эшчәнлегә. 1891-1901 нче еллар аралыгында чыгарга өстәл календарьлары.
11. Фатих Халидинең мәгърифәтчелек эшчәнлегә. Календарьларында үгет-нәсихәт бирүче хикәятләр.
12. Әхмәтһади Максудинның мәгърифәтчелек эшчәнлегә. Календарьның төп эчтәлегә.
13. XX гасыр башында чыккан татарча календарьларның төп үзенчәлекләре.
14. Шәрәфетдин Шәһидуллинның мәгърифәтчелек эшчәнлегә, татар рекламасын популярлаштыру юлында алып барган эшчәнлегә.
15. "Заман" календарьларының эчтәлегә.
16. Минһажетдин Кадермәти һәм аның "Мәшвәрәт" календаре.
17. XX гасыр башы календарьларына тематик һәм жанр ягыннан характеристика.
18. С.И.Строганов календарьларының рекламаны үстерүгә керткән өлеше.
19. 1841-1917 елларда чыккан календарьларның типологиясә.
20. Календарьларда хәбәри жанрларның кулланылышы.
21. Календарьларда аналитик язмаларга мөрәжәгать итү.
22. Календарьларда фотосурәтләр басылу. Фотохәбәр, фоторепортаж жанры барлыкка килү процессы.
23. Календарь авторларының халык авыз ижаты әсәрләрен жыюга керткән өлеше.
24. Беренче совет календарлары.
25. Бөек Ватан сугышына кадәр чыккан календарьларның типологиясә һәм алардагы төп темалар.
26. Бөек Ватан сугышы чоры календарьларының төп темалары.
27. Бүгенгә чорда чыгучы календарьларга материал туплау үзенчәлекләре.
28. Газета һәм журнал редакцияләре каршында чыга башлаган календарьлар.

7.1. Основная литература:

1. Зайни Р.Л. Татарские печатные календари: становление и развитие / Р.Л.Зайни. - Казань: Изд-во КГУ, 2005. - 153 с. (на кафедре татарской журналистики имеется в количестве больше 20 экз.)
2. Йөз еллык матбугатыбыз: үткәне, бүгенгесә, киләчәгә. Конференция (Казан, 17 май 2005 ел) материаллары: докладлар һәм тезислар. - Казан: Казан ун-ты нәшр., 2005. - 144 б. (на кафедре татарской журналистики имеется в количестве больше 20 экз.)

7.2. Дополнительная литература:

1. Амирханов Р.У. Татарская демократическая печать (1905-1907 гг.) / Р.У.Амирханов. - М.: Наука, 1988. - 191 с.
2. Газеты и журналы на татарском языке. (1905-1985) / Сост. Р.М.Нуруллина. - Казань, 1989. - 94 с.
3. Гайнанов Р.Р. Татар вакытлы матбугаты (1905-1924): Библиографик күрсәткеч / Р.Р.Гайнанов, Р.Ф.Мәрданов, Ф.Н.Шәкүров. - Казан: Рухият, 1999. - 310 с.
4. Гайнуллин М.Х. Татарская литература и публицистика начала XX века / М.Х.Гайнуллин. - Казань, Тат. кн. изд-во, 1983. - 352 с.

5. Гафуров В.З. Развитие полиграфии и печати в Татарии / В.З.Гафуров, З.З.Мифтахов. - Казань: Изд-во КГУ, 1977. - 268 с.
6. Каримуллин А.Г. Татарская книга пореформенной России: Исследование / А.Г.Каримуллин. - Казань: Тат. кн. изд-во, 1983. - 320 с.
7. Мәрдиева М.Б. Татар журналистикасы тарихы буенча очерклар: Югары уку йортларының журналистика бүлеге студентларына "Татар журналистикасы тарихы" курсы буенча уку ярдәмлеге / М.Б.Мәрдиева. - Казан: Казан ун-ты нәшр., 2003.- 32 б.
8. Чернышев Е.И. К истории татарской периодической печати в России. Проект журнала "Файда" ("Польза") / Е.И.Чернышев. - Казань: Татполиграф, 1930. - 128 с.

7.3. Интернет-ресурсы:

- Вагапова Ф. Художественное многообразие татарских календарей (С древнейших времен до 1917 г.) - http://ioann.tol.ru/magazine/go/anonymous/main/?path=mg:/numbers/2008_2/10/02/
- Зайни Р.Л. К ВОПРОСУ О КАЛЕНДАРЕ КАК ТИПЕ ПЕРИОДИЧЕСКОГО ИЗДАНИЯ (НА ПРИМЕРЕ КАЛЕНДАРЕЙ НА ТАТАРСКОМ ЯЗЫКЕ) - <http://elibrary.ru/item.asp?id=13004012>
- Зайни Р.Л. РОЛЬ ТАТАРСКИХ КАЛЕНДАРЕЙ ВОЕННЫХ ЛЕТ В ФОРМИРОВАНИИ ПАТРИОТИЗМА - <http://elibrary.ru/item.asp?id=13004053>
- Зайни Р.Л. Самоопределиться татарам помогли календари - <http://mediart.ru/blog/dissertatsii/401-1-samoopredelitsya-tataram-pomogli-kalendari.html>
- Зайни Р.Л. ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ЖАНРОВ РЕКОМЕНДАЦИИ И МИНИ-СОВЕТА В ТАТАРСКИХ КАЛЕНДАРЯХ - http://www.gramota.net/articles/issn_1997-2911_2012_5_19.pdf
- Календарь. Википедия - <http://ru.wikipedia.org/wiki/%CA%E0%EB%E5%ED%E4%E0%F0%FC>

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Татарские календари: становление и развитие" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "КнигаФонд", доступ к которой предоставлен студентам. Электронно-библиотечная система "КнигаФонд" реализует легальное хранение, распространение и защиту цифрового контента учебно-методической литературы для вузов с условием обязательного соблюдения авторских и смежных прав. КнигаФонд обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям новых ФГОС ВПО.

Выход в интернет

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 031300.62 "Журналистика" и профилю подготовки Средства массовой информации (национальная журналистика) .

Автор(ы):

Зайни Р.Л. _____

"__" _____ 201__ г.

Рецензент(ы):

Фаттахов И.Ф. _____

"__" _____ 201__ г.